

Olağanüstü Durum Haberciliğinin Atatürk Havalimanı Terör Eylemi Üzerinden İncelenmesi

KAMURAN DEĞER

Öz

Toplumsal kriz anlarında diğer bir ifadeyle olağanüstü durumlarda gazetelerin takındığı tutum, toplumun algısını beraberinde psikolojisini ve reflekslerini de oluşturmada etkin rol oynar. Toplumsal kriz dönemlerine örnek olarak gösterebileceğimiz terör olaylarının yansıdığı haberlerle ilgili tartışmalar, bilgi yoğunluklu mu yoksa duygu yoğunluklu mu olduğu sorusu üzerine kilitlenir. Bu kapsamda ele alındığında araştırmada 27 Haziran tarihinde Atatürk Havalimanı'nda gerçekleşen terör olayıyla ilgili haberler Hürriyet, Cumhuriyet, Sabah ve Yeni Şafak gazeteleri internet haber siteleri üzerinden içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Analiz sırasında terör haberlerinin bilgi yoğunluklu olmaktan çok, duygu yoğunluklu olduğu, gazetelerin sahip oldukları ideolojilerinin terör haberlerinin içeriğine yansıdığı ve duygu yoğunluklu terör haberlerinin korku, kaygı, acı ve öfke duyguları üzerinden yapılandırıldığı yönündeki varsayımların doğruluğu ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Olağanüstü Durum Haberciliği, Medya ve Terör, Toplumsal Kontrol Mekanizması Olarak Medya.

Investigation of the State of Emergency Reporting from Atatürk Airport's Terrorist Action

KAMURAN DEĞER

Abstract

It plays an active role in creating the psychology and reflexes along with the exceptional cases in other words, the perception of the attitude taken by the community newspapers in the social about the news of the terrorist attacks can be reflected as an example of the social crisis that is it the sense of intensity or density of information is locked on the question. Airport in research Considering Hürriyet, Cumhuriyet, Sabah and Yeni Şafak Newspaper news was analyzed by content analysis on the website. Being the density information of terrorist news during analysis is feeling density, the ideology they have the newspaper reflected the content of terror news and sentiment intensity of fear of terror news, concerns the assumption that configured through the pain and anger are trying to expose the truth.

Keywords: Extraordinary Situations Journalism, Media and Terrorism, Social Media as a Control Mechanism.

Giriş

Terör olaylarının yaşandığı toplumsal kriz ânlarında habercilerle ilgili eleştiriler, bilgiden daha çok, duygu yoğunluklu içeriğe sahip haberlerin toplum üzerinde oluşturabileceği olumsuz etkilerin yarattığı risklerin temelinde şekillenir. Olağanüstü durumlarda yapılan gazeteciliğe örnek olarak verebileceğimiz terör haberlerinde medyanın duruş şeklinin ya da diğer bir ifadeyle haberleri sunuş şeklinin bu kadar can alıcı bir noktaya taşınmasının altında, terör örgütlerinin asıl hedefinin fiziksel zarardan daha çok, toplumsal yapıda psikolojik zararı oluşturabilme çabası yatar. Bu noktada terör eyleminin ulusal ve uluslararası kamuoyunda ses getirebilmesi için medya önemli bir araç görevini görür.

Medya, kamuoyunu aydınlatma görevini yerine getirirken haberlerde kullandığı dil ve haberleri sunuş şekliyle istenmedik bir şekilde terör örgütlerinin toplumda korku ve kaos yaratma amaçlarına hizmet edebilir. O hâlde günümüz demokrasilerinde yasama, yargı ve yürütmeden sonra dördüncü güç olarak tanımlanan medyanın (Tokgöz, 2000: 98), basın özgürlüğü adı altında terörist odakların çıkarlarına hizmet etme olasılığı, toplumsal açıdan ciddi riskleri içinde barındırır. Örneğin terör olayları sonrası haberlerin yazısal ve görsel olarak sunulmuş şekli insanların korku ve kaygılarını daha üst noktalara taşıyarak yıkıcı etkiler yaratabilir. Bu doğrultuda terör eylemlerinin sadece siyasi otoritelerde değil, toplumu oluşturan her bir bireyin yaşamında korku ve kaygıyı egemen kılarak gündelik yaşamın doğal akışını bozmayı hedeflediği göz önüne alındığında, medyanın olağanüstü durumlarda yaptığı haberciliğin yaşamsal bir öneme sahip olduğu söylenebilir.

Bu kapsamda ele alındığında, araştırmada, olağanüstü durum olarak yorumlayabileceğimiz terör olayları sırasında yaşanan kriz ânlarında gazete internet haber sitelerinde yer bulan terör haberlerinin bilgi mi, yoksa duygu yoğunluklu bir orana mı sahip olduğu sorusuna yanıt aranmak suretiyle gazetelerin yaklaşımlarının ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda 27 Haziran 2016 tarihinde Atatürk Havalimanı'nda (AHL) 41 kişinin ölümü, 239 kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan terör eylemi örnek olarak seçilmiştir. Araştırmanın örneklemini; birbirlerinden farklı ideolojik kimliklere sahip olan Hürriyet, Cumhuriyet, Sabah ve Yeni Şafak gazetelerinin internet haber sitelerinde 28 Haziran - 12 Temmuz 2016 tarihleri arasındaki 15 günlük dönem içerisinde yayımlanan söz konusu terör haberleri oluşturmaktadır. İçerik analizi yöntemiyle gerçekleştirilen incelemede terör olayıyla ilgili Hürriyet gazetesi internet haber sitesinde 67, Sabah gazetesi internet haber sitesinde 60, Cumhuriyet gazetesi internet haber sitesinde 45, Yeni Şafak gazetesi internet haber sitesinde ise 58 haber, bilgi ve duygu içerikli olmak üzere iki ayrı kategoride incelenirken, aynı haberler 'korku', 'kaygı', 'acı' ve 'öfke' duyguları açısından da ele alınmıştır.

Bu doğrultuda araştırmada terör haberlerinin bilgi içerikli olmaktan daha çok, duygu yoğunluklu olduğu, terör haberlerine gazetelerin sahip oldukları ideolojik kimliklerin yansıdığı ve duygu yoğunluklu terör haberlerinin daha çok korku, kaygı, acı ve öfke üzerinden yapılandırıldığı yönündeki varsayımların doğruluğu ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Araştırmanın kuramsal kısmı medyanın toplumsal sorumluluğunun yanı sıra, medya ve terör, toplumsal kontrol mekanizması olarak medya, kriz dönemlerinde medya ve haberlerde kullanılan dil olmak üzere dört ana başlık altında incelenmektedir.

1. Medyanın Toplumsal Sorumluluğu

On yedinci yüzyıldan bu yana modern toplumun gelişimine ve ayrılaşmasına paralel olarak gazetecilik bağımsız bir sosyal sistem olarak ortaya çıkmış ve öncelikli olarak kamusal iletişime, güncel enformasyonların iletilmesi işlevini üstlenmiştir (Alver, 2003: 104). Çağdaş demokrasilerde gazetecilerin kamuoyunun bağımsız temsilcisi olma görevini yükledikleri ve sorumlulukları bulunduğu konusu üzerinde durulur. Bu bakımdan basın, yasama, yürütme ve yargının yanında dördüncü bir güç olarak kabul edilir. Gazeteciler bu yaklaşım gereği toplum adına toplumu denetleyen bir kamu denetçisi konumundadır (Tokgöz, 2000: 98). Dolayısıyla demokratik toplumlarda en önemli şey, insanı bilgilendirilmiş bir katılımcı olarak sahneye çıkarabilmektir. Başka bir deyişle, her şeyi bilen elit ile çok az şey bilen diğerleri, yani çoğunluk arasındaki uçurumu ortadan kaldırmaktır. Bu paralelde düşünüldüğünde medya ve demokrasi, kamu yararı için bir uzlaşma geliştirmeyi amaçlayan bir süreci de içinde taşır. Bu nedenle medya, demokratik toplumlarda son derece önemli bir yer tutar. Zira her coğrafi bölgedeki tüm sosyal katmanlara haber ulaştırılır, hükümet eleştirilir ve tartışma forumları oluşturulur (İnceoğlu, 2000: 322). Bu kapsamda ele alındığında demokrasilerde 'olmazsa olmaz' bir öneme sahip olan medyanın, gerektiği şekilde hizmet verebilmesi için medyayı elinde bulunduranların her koşulda 'toplumsal sorumluluk' ilkesine riayet etmesi hayati bir önem taşır.

Bu noktadan hareketle kamuoyunun aydınlanmasında önemli rol üstlenen medyanın topluma karşı sorumluluğu üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir olgu hâline gelir. Bu sorumluluğun temelinde medyanın gücü/etkisi ve monopolistik konumu karşısında tüm toplumsal tarafları adil biçimde temsil etme ve kamunun karar alabilmesi için yeterince bilgilendirilmesi ilkeleri vardır (Çaplı, Tuncel, 2010: 17). Bu enformasyon akışı sırasında, kimi zaman haberin gerçeğe dayanan objektiflik ilkesinin dışına çıkılarak okuyucu ve izleyicide ilgi uyandıran tehlike ve tehdit içerikli abartılı imgeler ön plana çıkabilir. Bu durumda ise, haber gerçek amacının dışına çıkarak daha çok okuyucuyu ya da izleyiciyi etkilemeye yönelik gelişen bir dil yapısı içine bürünür. Örneğin haberlerin içindeki tehlike

ve tehdidi barındıran risk imgeleri, okuyucu ve izleyicilerin dikkatini çekerken; güvensizlik duygusu beraberinde, toplumda korku duygusunun yaygınlaşmasına yol açabilir. Giddens, bu durumu, güvenin antitezi olarak en derin anlamıyla varoluşsal endişe ya da korku olarak özetlenebilecek bir zihinsel durum olarak açıklamaktadır (2010: 93). Bu noktada Postman ve Powers'ın, "Haber toplum olarak yaşadığımız yerin doğru bir portresi midir?" (1992: 27) sorusuna verilecek yanıt, belirsizlik içermesi nedeniyle tatmin edici olmayacaktır. Çünkü yaşamın kendisini tanımlamak için üretilen haber farklı ellerde, farklı amaçlar doğrultusunda şekillendirilerek okuyucu ya da izleyici kitlesine sunulabilmektedir. O hâlde haberde yer alan bilgilerin gerçeği ne kadar yansıtıp yansıtmadığı tartışmalı bir durum olarak ifade edilebilir. Bu noktada medyanın toplum üzerindeki etkisinden hareket edildiğinde, gündelik hayatın hengâmesinde koşuşturan modern zaman insanının medyanın kurguladığı dünyadan kaçınması imkânsız olmamakla beraber zorlaşan bir durum olarak karşımıza çıkar.

2. Terör ve Medya

Günümüzde güvenlik kaygısıyla eyleme geçen bireyler ve devletler, korkunun yıkıcı gücünü kullanarak insanlara yeni korkular yaşatarak insanlığı yeni korkuların mahkûmu yapmışlardır. Bunlardan sadece bir tanesi olan terör korkusu, dünyanın pek çok ülkesinde yaşanan toplumsal ve siyasal korkuların başında gelir. Latince terreur sözcüğünden türetilen "terör"; "yıldırma, cana kıyma ve malı yakıp yıma, korkutma, dehşet, tedhiş" anlamına gelmektedir (TDK, 1998: 2200). Hesaplı bir şiddet olarak nitelendirebileceğimiz terörün amacı, çok sayıda insan öldürmek değil, kitlelerin eylemlerden etkilenerek korku duymalarını sağlamaktır. Bu sayede kitlelerin dehşete kapılmasıyla umutsuzluk içinde, teröristlerin isteklerine boyun eğmekten başka çare olmadığı algısı yaratılmak istenir (Kışlalı, 1993: 39). Terörizmin planlı ve organize bir şiddet içermesi ve sadece düşmanı değil masum sivilleri de bilinçli şekilde hedef alması, şiddeti bir siyasal eylem ve propaganda aracı olarak kullanması, ideolojik bir amaca yönelmesi gibi özellikleri nedeniyle diğer şiddet türlerinden ayrılır. Dolayısıyla korkunun üretimini sağlayarak toplumsal düzeni bozmak amacını taşıyan terörist eylemler, dünyanın başka bir bölgesinde yaşayan insanlar için de korku kaynağı olabilmektedir. Örneğin 2001 yılında gerçekleşen 11 Eylül saldırısının ardından ABD'nin yanı sıra tüm Batı ülkelerinde gelişen İslamifobi, Müslüman olan herkese karşı ön yargı geliştirilmesine neden olmuştur. ABD'de 2011 yılında gerçekleştirilen kamuoyu araştırma sonuçları İslamifobi'nin 10 yıl içinde ciddi bir artış gösterdiğini ortaya koymaktadır (Wajahat'tan aktaran: Çelikpala, 2011: 55).

Teröristlerin eylem stratejilerinde, öncelikle başarının kilit noktalarından biri olan medya vardır. Çünkü her şeyden önce, kendi kamuoylarına ne kadar büyük

bir eylem yapabildiklerini ve güçlü olduklarını, devletin, asker, polis ve istihbarat birimleri başta olmak üzere asayiş kurmak ve korumakla görevli bütün unsurlara rağmen eylem gerçekleştirebildiklerini göstermeleri gerekir. Terör örgütünün düşman olarak gördüğü kitleler üzerinde büyük bir yılgınlık, korku, panik oluşturmak amacıyla gerçekleştirilen eylem, taraftarları nezdinde büyük bir moral, motivasyon etkisi yaratır. Bu nedenle hedef olarak tayin edilmiş kişilere yönelik terörist saldırılar dâhil olmak üzere bütün terör eylemleri medyatik olması büyük öneme sahiptir. Çünkü terör eylemlerinin medya yoluyla, bazen de sürekli yinelenerek haber formatında sunulması, eylemden elde edilmesi beklenen etkiyi çok ileri boyutlara taşıyabilir (Avşar, 2009: 67). Bu etkiye örnek olarak 11 Eylül 2001 saldırıları sonrasında ABD basınında yer alan haberler örnek gösterilebilir. Chomsky, ABD’de siyasi önderlerin medya üzerinden yarattığı terör korkusu nedeniyle bugün ABD halkının bir başka ülkeye yolculuk yapmaktan bile korkar hâle geldiğini ifade eder (1993: 51). Sonuç olarak belirli amaçlara ulaşmak için toplumda terörizm tehlikesinin abartılı bir şekilde kullanılmasından kaynaklanan aşırı korku neticesinde bugün ABD halkı her zamankinden daha fazla yurt güvenliğine ihtiyaç duymaktadır (Friedman, 2011: 1).

Bu kapsamda ele alındığında terörün yarattığı bu kriz dönemlerinde toplumun nabzını tutmanın yanı sıra, siyasal ve toplumsal elitlerle halk arasında köprü görevine sahip olan medyanın nasıl bir davranış sergilediği önemli bir tartışma konusu hâline gelir. Dolayısıyla daha önce de bahsedildiği gibi, medyanın bu tür kriz ânlarında takındığı tutum, zaten tehlike ve tehdidin yarattığı baskı altında gündelik yaşamını devam ettirmeye çalışan insanların korku ve kaygılarını katlanarak artmasına neden olabilir. Bu durumda medyanın toplumsal sorumluluğunu ne denli önemli bir yere sahip olduğunun altının bir kez daha çizilmesi gerekir. Nitekim İnal, günümüzde terör haberlerinin oluşturduğu zihinsel haritalara, anlamlara ve dünyayı algılama biçimlerine bakıldığında, bu haberlerin sonucunda pek çok insanın kendini günlük yaşamında korku içinde ve tehdit altında hissettiğini belirtirken, terörle mücadelede en az siyasetçiler kadar haber medyasına da önemli görevlerin düştüğünü vurgular (2009: 24).

3. Toplumsal Kontrol Mekanizması Olarak Medya

Peki, medya toplumsal sorumluluk ilkesini göz ardı ederek insanların korku ve kaygılarını tetikleyen bir habercilik anlayışını neden yaşama geçirir? Bu soruyu yanıtlayabilmek için öncelikle medyanın yapısal özelliklerinin yanı sıra işleyiş biçimine bakmak gerekir. Haberin üretilmesi ve yayılmasında eşik beççiliği görevini üstlenen kişiler, hangi haberlerin ne şekilde yayımlanacağına karar vererek ülkedeki gündemi belirler. Fakat bu kişilerin haberlerin yayımlanmasıyla ilgili kararları, habercilik ilkelerinden daha çok, medyanın mensubu olduğu kurumun politik

bakış açısı, medya sermaye ve siyaset ilişkileri gibi farklı etmenlere dayandırılabilirler. göz ardı edilmemesi gereken bir gerçektir. Çünkü bilgi akışının kontrolü, toplumu kontrol etmek anlamına geldiğinin keşfedilmesinin ardından, sermayedarlar medya dünyasında üretim süreçleri ve içerikleri üzerinde doğrudan ya da dolaylı denetime sahip olmaya başlamışlardır (Adaklı, 2010: 69). Örneğin siyasal iktidarlar kendi politik program ve projelerine halkın desteğini alabilmek için korku iletilerini medya haberleri üzerinden topluma aktararak kendi iktidar alanlarını güçlendirmek isterler. Dolayısıyla siyasal iktidara yakın olan medya kuruluşları bu tür haberleri yayımlamaktan kaçınmayabilir. Bu konuyla ilgili olarak Chomsky, 11 Eylül saldırısı sonrasında medyada yer alan haberlerdeki korku içerikli iletilerin yoğun bir şekilde kullanılmasını örnek gösterir. Siyasi iktidarın politikalarının halk tarafından desteklenmesi için hayalî düşmanların yaratıldığını vurgulayan Chomsky, bu durumu oluşturulan hayalî düşmanların varlığıyla siyasal iktidarın meşruluk alanlarını genişletilerek varlık sebeplerini de pekiştirmesi olarak yorumlamaktadır (1999: 388).

Postman ve Power haberin, haber müdürleri ve muhabirlerin söylediklerinden oluştuğunu ifade ederler (1993: 19). Diğer bir ifadeyle medya profesyonelleri olarak tanımlayabileceğimiz bu kişiler, neyin haberleştirileceğini kararlaştırırken, haberlerin seleksiyonlarının yanı sıra fiziksel ve içeriksel özelliklerini de belirlerler (Alver, 2003: 212). Dolayısıyla medyada yer alan terör haberleri, muhabirler veya yönetsel anlamda haberden sorumlu kişilerce toplumsal sorumluluk ilkesi dikkate alınmadan sunulma riskini her zaman içinde taşır. Medya genellikle olabildiğince geniş bir kitleye seslenmeyi tercih ettiği için, haberin hem ilginç hem de önemli olduğu etkisini yaratmak zorundadır (İnceoğlu, 2000: 203). Fakat bunun ötesinde, medyada muhabirlerin haberi ilk olarak verme telaşının yanı sıra, haberciliğin doğasında olan haber atlatma heyecanı içinde haberi etik açıdan değerlendirmeden yayına konması da olasıdır. Olayları ânında aktarma çabasında olan acar muhabirlerin yanı sıra, haberin hızına yetişmekte zorlanan eski muhabirler de gerçeklik payı çok az olan söylentilere dayalı bilgileri aktarabilir (Postman - Powers, 1993: 65). Bu sebeplerin tamamı bizlere terör haberlerinin bazen neden habercilik ilkeleri çerçevesinde üretilerek topluma aktarılamadığı sorusunun yanıtını içermektedir.

O hâlde haber medyanın sahip olduğu politik kimlik, medya-sermaye ve iktidar ilişkileriyle birlikte, habercilerin birbirleriyle ve zamanla olan yarışı gibi etkenlere bağlı olduğu söylenebilir. Burada can alıcı nokta ise, bu etkenlerle üretilen haber metninin, toplum psikolojisi ve reflekslerinin oluşumunda önemli rol oynamasıdır. Medyanın kontrolünün toplumsal kontrolü de sağladığı (Adaklı, 2010: 69) düşüncesi, kitlelerin yönlendirilmesine zemin hazırlayan haberlerin sunum şeklini kaçınılmaz olarak dönüştürmüştür.

4. Kriz Dönemlerinde Medya ve Haberlerde Kullanılan Dil

Kriz, karar verilmesini gerektiren bir tehlike, gerilim ânı ve dönüm noktasıdır. Kriz haberciliği ise sosyal, siyasi ya da ekonomik platformlarda yaşanan beklenmeyen gerilim, tehdit ânlarına işaret eden habercilik türüdür. Savaşlar, terör olayları ve çatışma ânları haberciler için alarm durumu gerektiren kriz ânlarıdır. Kriz haberciliği olağandışı nedeniyle olağandışı bir habercilik profesyonelliğini de gerekli kılar (Yüksel, 2010: 280). Kriz haberciliğinde öncelikle dikkat edilmesi gereken faktörlerin başında gazetecilerin duygudan çok, bilgi yoğunluklu haberlerin aktarılmasına özen göstermesinin gerekliliği gelir. Terörle etkin bir mücadeleye girebilmek ve kamuoyunun desteğini kazanabilmek için, özgür basın ve iletişim araçlarının, kriz ânında bu tür haberleri abartmadan ve heyecan verici ayrıntılardan arındırılarak yalnızca bilgi verici şekilde aktarması gerekir (İnceoğlu, 2000: 348-349). Burada medyanın haber metinlerini oluştururken kullandığı dil çok önemli yer tutar. Çünkü haberlere ilişkin metinlerdeki anlamın inşasında kullanılan dil, farklı amaçlara hizmet edebilme olasılığını taşır.

Bu kapsamda ele alındığında araştırmamız açısından dil ve haber metinlerindeki anlamın inşasına biraz daha derinden bakmak gerekir. Çağdaş dil bilimin kurucusu olarak görülen Saussure'e göre, dilsel bildirişim süreci öncelikle ruhsal ve toplumsal bir olgudur. Bu nedenle dil sadece bireyleri değil bütün toplumu ilgilendiren bir olaydır (Rifat, 2008: 26). Buna göre dilin oluşturduğu anlamlar bütünü, diğer bir ifadeyle kamusal söylem, evrenin düğüm noktalarında gibi işlev görerek kendini ortaya koyar. Bu önermeler çoğu zaman alıcının kafasına defalarca çakılarak kuşatma etkisi yaratır (Marcuse, 1997: 75). Burada önermelerin dayanağı olarak gösterilen gerçeklik ya da doğruluk unsurları tartışmalı bir boyuta sahiptir. Çünkü Chomsky'nin ifadesiyle dil sadece bilgilendirmek amaçlı değil, yanıltmak, düşünceleri açmak, bir beceriyi sergilemek ya da salt oynamak için de kullanılabilir (2014: 121). Bu yüzden toplumsal bir olayı haberleştirirken oluşturulan haber metinlerindeki anlamın inşasında kullanılan dilin farklı amaçlara hizmet edebilme olasılığı her zaman bir risk olarak kendini gösterir.

Bu durumda İnal'ın ifadesiyle "Haberdeki dil toplumsal gerçekliği doğrudan mı yansıtır? Yoksa bu gerçekliği kırarak yeniden mi inşa eder?" sorusu akıllara takılır (2009: 14). Bu kapsamda ele alındığında öncelikle haberdeki anlamın neyi ifade ettiğini açmak gerekir. Erdoğan ve Alemdar'a göre en genel tanımıyla metinde ne söylendiğiyle ilgili olan anlam tarihsel ve sosyal bir niteliğe sahiptir. Kişisel anlam yoktur, sadece kişisel olarak algılanan ve sunulan anlamlar vardır. Fakat o kişi de tarihsel olarak toplum içinde inşa edilendir ve bu inşayı düşünce ve davranışlarıyla ya da çeşitli şekillerde destekleyici biçimde üretmek ya da çeşitli mücadele yollarına başvurarak kendisini içinde bulduğu koşullarda aktif olarak inşa edendir (2010: 299). Diğer bir ifadeyle haber metinleri belirli güç odaklarının çeşitli amaç-

ları doğrultusunda anlamsal olarak şekillendirilerek okuyucu ve izleyicilerin algısına sunulabilir. Başa dönüldüğünde, yani İnal'ın sorusundan hareketle haberde kullanılan dilin istenildiği zaman gerçekliği kırarak hayalî bir gerçekliğin yeniden ve istenilen doğrultuda inşa edilebileceği sonucuna ulaşılabilir.

Marcuse dilin kitleler üzerindeki büyüsel etkisini, kamusal söylem evrenin düğüm noktalarında büyüsel-ayinsel formüller gibi işlev gördüğünü ifade ederken, bu önermelerin alıcının kafasına defalarca çakılarak kuşatma etkisi yarattığını belirtir (1997: 75). Enriquez de ritüel olarak yapılanmış bir dilin büyüsel bir etkiye sahip olduğunu dile getirirken, bu durumu bireylerin narsiste özgü nevrozuna gönderme yapması, bu arzuyu güçlendirmesi ve ona uygulama alanı sağlaması olarak açıklamaktadır (2004: 69). Dolayısıyla haber metinlerinde kullanılan dil, çoğu zaman duygular aracılığıyla okuyucu ya da izleyicilerin düşünme ve davranış şeklini güdüleme potansiyeline sahiptir. Örneğin tehlike ve tehdidin yansıtıldığı haber metinleri güvenlik açığı algısıyla korku duygusunu harekete geçirebilir. Korku ögesinin kullanımı konusunda birçok çalışması bulunan Witte, hedef kitleleri ikna etmek amacıyla farklı alanlarda kullanılan korkunun, geçerli ve önemli bir kişisel tehdidi dile getirmek suretiyle korku uyandıran ve ardından bu tehditle başa çıkmak için öneriler sunan ikna edici mesajlar olarak nitelendirmektedir (1992: 329). Öte yandan Adorno'nun düşüncelerinden yola çıkıldığında toplumda korkunun nesnesi olarak işaret edilen ya da hedef gösterilen düşman taraf, diğer bir ifadeyle ötekinden duyulan korku, zaman içinde yerini öfke ve nefrete dönüştürebilir (2011: 293). Bu toplumsal atmosfer ise zaman içinde ayrışmaların beraberinde toplumsal çözümleri de beraberinde getirecektir.

Bu durumda haber metinlerinde kullanılan dilin duygulara seslendiğinde ne kadar etkili olabileceği gerçeğinden hareketle, habercilerin kriz ânlarında terör eylemlerinin gerçekleştirilmekteki asıl hedeflerinin sık sık hatırlanması gerekir. Terör temelinde daha önce de ifade edildiği gibi, toplumda korku ve panik oluşturarak karamsarlığın beraberinde toplumsal çözümleri gerçekleştirmeyi hedefler. Bunu yaparken de eylemlerinin medyatik olması ve sadece ülkede değil tüm dünyada ses getirebilmesi eyleminin başarısını ortaya koyar. Bu durumda terör eylemlerinin medya yoluyla, bazen de sürekli yinelenerek haber formatında sunulması, eylemden elde edilmesi beklenen etkiyi çok ileri boyutlara taşıyabilir (Avşar, 2009: 67). Bu yüzden haberciler, terör eylemlerinin yaşandığı kriz dönemlerinde terör haberlerini sunarken terör örgütlerini kendi kamuoylarında başarılı gösterecek ve onları kahramanlaştıracak şekilde yoğun şiddet içeren habercilik anlayışından kaçınmalıdır.

Kriz haberciliğinin diğer bir boyutu ise toplum psikolojisi üzerinde yaratacağı tahribatlardır. Bu nedenle kriz haberciliğinde toplumun ve bireylerin ruh sağlığını olumsuz yönde etkilemekten kaçınmak, paniğe yol açmamak, telkin edi-

ci yaklaşımda bulunmak, ön koşullardandır. Bu ön koşullardan hareketle kamuoyunu yanlış bilgilendirmemek, olayın ilk ân görüntüleri verilirken görüntülerde seçici davranmak, bu görüntüleri tekrar tekrar yayımlamaktan kaçınmak, kişisel bakış açısı ve duyguları yansıtmamaya özen göstermek ve mesleki, toplumsal sorumluluk duygularını dikkate almak gerekir (Yüksel, 2010: 280).

Sonuç olarak medya, terör örgütlerinin amacına ulaşmasında bir araç olarak kullanılmak istemiyorsa İnceoğlu'nun ifadesiyle duygusallığa dayalı kışkırtıcılık yapmaktan özenle kaçınmalıdır (2000: 331). Medya, bilgi yoğunluklu habercilik sayesinde terörü masaya yatırabilmeli, terörün nedenlerini, iç ve dış bağlantılarını, çözüm önerilerini gündeme getirebilmelidir. Ancak, bunu yaparken belirli bir kesimin sözcüsü ya da aygıtı hâline gelmeden, birilerine çanak tutmadan, seçtiği sözcük, kurduğu cümle, üslup, anlatım ve sunum biçimlerinde ön yargı ve genellemelerden uzak durmalıdır. Öte yandan yargılardan kaçınarak, tarafsız ve bağımsız, doğru bir yaklaşımla yalnızca gerçeğe odaklanan bilgiye dayalı, bilgilendirici habercilik anlayışını korumalıdır (Yüksel, 2010: 286).

5. Araştırmanın Objesi ve Yöntemi

Bu çalışmada, olağanüstü durum olarak yorumlayabileceğimiz terör olayları sırasında yaşanan kriz ânlarında gazete sayfalarında yer bulan terör haberlerinde bilgi mi, yoksa duygu mu öncelendiği sorusuna yanıt aramak suretiyle gazetelerin yaklaşımlarının ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda 27 Haziran 2016 tarihinde Atatürk Havalimanı'nda 41 kişinin ölümü, 239 kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan terör eylemi örnek olarak seçilmiştir. Araştırmanın örneklemini; birbirlerinden farklı ideolojik kimliklere sahip olan Hürriyet, Cumhuriyet, Sabah ve Yeni Şafak gazetelerinin internet haber sitelerinde 28 Haziran - 12 Temmuz 2016 tarihleri arasındaki 15 günlük dönem içerisinde yayımlanan söz konusu terör haberleri oluşturmaktadır. İçerik analizi yöntemiyle gerçekleştirilen incelemede liberal kimliğe sahip Hürriyet gazetesi internet haber sitesinde 67, yine liberal kimliğe sahip genelde iktidar partisinin politikalarına yakın olduğu gözlemlenen Sabah gazetesi internet haber sitesinde 60, sol kimliğe sahip Cumhuriyet gazetesi internet haber internet sitesinde 45, liberal kimliğin yanı sıra muhafazakâr bir çizgiye sahip Yeni Şafak gazetesi internet haber sitesinde ise 58 haber, bilgi ve duygu içerikli olmak üzere iki ayrı kategoride incelenirken, aynı haberler 'korku', 'kaygı', 'acı' ve 'öfke' duyguları açısından da ele alınmıştır.

6. Elde Edilen Bulgular

Bu bölüm, internet haber sitelerinde haber sayıları, haberlerin içeriği, haberlerin bilgi ve duygu yoğunluğunun yanı sıra haberlerin korku, kaygı, öfke ve acı duygu kategorileri kapsamında yapılan içerik analizini içermektedir.

6.1. Gazetelerin İnternet Haber Sitelerindeki Haber Sayısı

	Hürriyet %		Sabah %		Cumhuriyet %		Yeni Şafak %	
TOPLAM	67	100	60	100	45	100	58	100

Araştırmada *Hürriyet*'in internet haber sitesinde 67, *Sabah*'ın internet haber sitesinde 60, *Cumhuriyet*'in internet haber sitesinde 45, *Yeni Şafak*'ın internet haber sitesinde ise 58 haber incelenmektedir.

6.2. İnternet Haber Sitelerindeki Haberlerin İçeriği

	Hürriyet %		Sabah %		Cumhuriyet %		Yeni Şafak %	
Bilgi Yoğunluklu Haberler	33	49,2	35	56,4	25	55,5	41	70,6
Duygu Yoğunluklu Haberler	26	38,8	16	25,8	15	33,3	11	18,9
Her ikisini de İçeren Haberler	8	8	11	17,7	5	11,1	6	10,3
TOPLAM	67	100	62	100	45	100	58	100

İnternet gazetelerindeki haberlerin içeriğine bakıldığında *Hürriyet*'te yüzde 49,2 oranında bilgi, yüzde 38,8 oranında duygu yoğunluklu haberler ve yüzde 8 oranında hem bilgi hem de duygu yoğunluklu haberlerin kullanıldığı görülmektedir. *Sabah*'ta yüzde 56,4 oranında bilgi yoğunluklu, yüzde 25,8 oranında duygu yoğunluklu, yüzde 17,7 oranında ise hem bilgi hem de duygu yoğunluklu; *Cumhuriyet*'te yüzde 55,5 oranında bilgi, yüzde 15 oranında duygu yoğunluklu, yüzde 5 oranında hem duygu hem de bilgi yoğunluklu haberlerin kullanıldığı belirlenirken, *Yeni Şafak*'ın internet haber sitesinde ise yüzde 70 oranında bilgi, yüzde 18,9 oranında duygu, yüzde 6 oranında ise hem duygu hem de bilgi yoğunluklu haberlerin kullanıldığı anlaşılmaktadır.

6.2.1. Bilgi Yoğunluklu Haberler

	Hürriyet %		Sabah %		Cumhuriyet %		Yeni Şafak %	
AHL'nında Terör Eylemiyle İlgili Haberler	25	75,7	22	62,8	18	72	19	46,3
Siyasi Liderlerin Açıklamaları	5	15,1	7	20	3	12	13	31,7
Yabancı Ülke Liderleri ve Ünlülerin Açıklamaları	3	9	6	17,1	4	16	9	21,9
TOPLAM	33	100	35	100	25	100	41	100

Bilgi içerikli haberlerin incelendiği tabloda *Hürriyet*'in internet haber gazetesinde Atatürk Havalimanı'nda yaşanan terör eylemiyle ilgili haberler yüzde 75,5, siyasi liderlerin açıklamaları yüzde 15,1, yabancı ülke liderleri ve dünyaca ünlü isimlerin yaptığı açıklamalar yüzde 9 oranında yer almıştır. Atatürk Havalimanı'nda yaşanan terör olayıyla ilgili *Sabah*'in internet haber sitesinde yüzde 62,8, siyasi liderlerin açıklamaları yüzde 20, yabancı ülke liderleri ve ünlülerin açıklamaları yüzde 17,1; *Cumhuriyet*'in internet haber gazetesinde yüzde 72, siyasi liderlerin açıklamaları yüzde 12, yabancı ülke liderleri ve ünlülerin açıklamaları yüzde 16; *Yeni Şafak*'in internet haber sitesinde ise yüzde 46,3, siyasi liderlerin açıklamaları yüzde 31,7, yabancı ülke liderleri ve ünlülerin açıklamaları 21,9 oranında yer almıştır.

6.2.2. Duygu Yoğunluklu Haberler

	Hürriyet %		Sabah %		Cumhuriyet %		Yeni Şafak %	
AHL'nındaki Terör Olayıyla İlgili Haberler	14	53,8	6	37,5	7	46,6	5	45,4
Siyasi Liderlerin Açıklamaları	-	-	-	-	-	-	-	-
Yabancı Ülkelerden ve Liderlerinden Gelen Destek Mesajları	-	-	-	-	-	-	-	-
Terör Mağdurları ve Yakınlarıyla İlgili Haberler	12	46,1	10	62,5	8	53,3	6	54,5
TOPLAM	26	100	16	100	15	100	11	100

Atatürk Havalimanı'nda yaşanan terör olayıyla ilgili duygu içerikli haberlerin incelendiği tabloda, *Hürriyet*'in internet haber sitesindeki haberlerin yüzde 53,8, terör mağdurları ve yakınlarıyla ilgili haberlerin yüzde 46,1; *Sabah*'ın internet gazetesindeki haberlerin yüzde 37,5, terör mağdurları ve yakınlarıyla ilgili haberlerin yüzde 62,5; *Cumhuriyet*'in internet haber sitesindeki haberlerin yüzde 46,6, terör mağdurları ve yakınlarıyla ilgili haberlerin yüzde 53,3; *Yeni Şafak*'ın internet haber sitesindeki haberlerin yüzde 45,4, terör mağdurları ve yakınlarıyla ilgili haberlerin yüzde 54,5 duygu içerikli bir dil kullanıldığı görülmektedir.

6.2.3. Bilgi ve Duygu Yoğunluklu Haberler

	Hürriyet %		Sabah %		Cumhuriyet %		Yeni Şafak %	
AHL'nında Terör Olayıyla İlgili Haberler	8	100	11	100	5	100	6	100
Siyasi Liderlerin Açıklamaları	-	-	-	-	-	-	-	-
Yabancı Ülkelerden ve Liderlerinden Gelen Destek Mesajları	-	-	-	-	-	-	-	-
Terör Mağdurları ve Yakınlarıyla İlgili Haberler	-	-	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	8	100	11	100	5	100	6	100

Bilgi ve duygu olmak üzere her iki yoğunluğu da içinde barındıran haberlere bakıldığında ise bu tür haberlerin Atatürk Havalimanı'nda gerçekleşen terör eylemiyle ilgili olarak verildiği görülmektedir. Buna göre bu kategoride yer alan haberler en fazla oranda *Sabah*'ın, ardından *Hürriyet*, *Yeni Şafak* ve *Cumhuriyet* gazetelerinin internet haber sitelerinde kullanıldığı anlaşılmaktadır.

6.3. Haberlerde Yer Alan Korku-Kaygı-Acı-Öfke Duygularının Oranı

	Hürriyet		Sabah		Cumhuriyet		Yeni Şafak	
Korku-Kaygı	22	32,8	5	8,3	10	22,2	3	5,1
Acı-Öfke	4	5,9	11	18,3	5	11,1	8	13,7
Duygu İçermeyen Haberler	41	61,1	44	73,3	30	60,6	47	81
TOPLAM	67	100	60	100	45	100	58	100

Tabloda internet gazeteleri tarafından kullanılan haberlerde yer alan duygular belirlenmeye çalışılmıştır. Buna göre 'korku' ve 'kaygı' içeren haberler *Hürriyet* gazetesinin internet haber sitesinde yüzde 32,8, 'acı' ve 'öfke' içeren haberler yüzde 5,9; *Sabah*'ın internet haber sitesinde 'korku' ve 'kaygı' içeren haberler yüzde 8,3, 'acı' ve 'öfke' içeren haberler yüzde 18,3; *Cumhuriyet*'in internet haber sitesinde 'korku' ve 'kaygı' 22,2, 'acı' ve 'öfke' 11,1; *Yeni Şafak*'ın internet haber

sitesinde ise 'korku' ve 'kaygı' yüzde 5,1, 'acı' ve 'öfke' 13,7 oranında yer almaktadır.

7. Değerlendirme

İnternet haber sitelerindeki haberler üzerinde içerik analizi yöntemiyle gerçekleştirilen inceleme sonrası elde edilen bulgular, araştırmanın varsayımlarını destekler niteliktedir. Araştırmada Hürriyet'in internet haber sitesinde 67, Sabah'ın internet haber sitesinde 60, Cumhuriyet'in internet haber sitesinde 45, Yeni Şafak'ın internet haber sitesinde ise 58 haber üzerinden incelenmiştir. İnternet haber sitelerindeki haberlerin içeriğine bakıldığında Hürriyet'in yüzde 49,2 oranında bilgi yoğunluklu, yüzde 38,8 oranında duygu yoğunluklu ve yüzde 8 oranında hem bilgi hem de duygu yoğunluklu haberleri kullandığı görülmektedir. Sabah'ın yüzde 56,4 oranında bilgi yoğunluklu, yüzde 25,8 oranında duygu yoğunluklu, yüzde 17,7 oranında ise hem bilgi hem de duygu yoğunluklu; Cumhuriyet'in yüzde 55,5 oranında bilgi yoğunluklu, yüzde 15 oranında duygu yoğunluklu, yüzde 5 oranında hem duygu hem de bilgi yoğunluklu; Yeni Şafak'ın ise yüzde 70 oranında bilgi yoğunluklu, yüzde 18,9 oranında duygu yoğunluklu, yüzde 6 oranında ise hem duygu hem de bilgi yoğunluklu haberleri kullandığı anlaşılmaktadır. Bu oranlara göre, terör haberlerinin içeriğinde bilgi yoğunluğundan daha çok, duygu yoğunluğunun yer aldığı yönündeki araştırmanın ana varsayımı tam olarak desteklenmese de, her iki oranın birbirine yakın olması, varsayımı bir bakıma doğrular niteliktedir.

Bilgi içerikli haberlerin incelendiği tabloda Hürriyet'in internet haber sitesinde Atatürk Havalimanı'nda yaşanan terör eylemiyle ilgili haberler yüzde 75,5, siyasi liderlerin açıklamaları yüzde 15,1, yabancı ülke liderleri ve dünyaca ünlü isimlerin yaptığı açıklamalar yüzde 9 oranında yer almıştır. Atatürk Havalimanı'nda yaşanan terör olayıyla ilgili haberler Sabah'ın internet haber sitesinde yüzde 62,8, siyasi liderlerin açıklamaları yüzde 20, yabancı ülke liderleri ve ünlülerin açıklamaları yüzde 17,1; Cumhuriyet'in internet haber sitesinde yüzde 72, siyasi liderlerin açıklamaları yüzde 12, yabancı ülke liderleri ve ünlülerin açıklamaları yüzde 16, ; Yeni Şafak'ın internet haber sitesinde ise yüzde 46,3, siyasi liderlerin açıklamaları yüzde 31,7, yabancı ülke liderleri ve ünlülerin açıklamaları 21,9 oranında yer almıştır.

Bilgi içeren terör haberleri; olayın nerede, ne zaman, nasıl gerçekleştiği, terör saldırısındaki ölü ve yaralı sayısı, terör eyleminin sorumluları, polisin yürüttüğü soruşturma, hükümet sözcülerinin açıklamaları, siyasi liderlerin ve yabancı ülke liderlerinin yanı sıra AB gibi kurumların Türkiye'nin yanında olduklarına işaret eden ve terörü kınayan açıklamalarını kapsamaktadır. Bu noktada gazetelerin ideolojik yapılarının internet haber sitelerinde yer alan haberlere yansdığı ve bu

yansımanın aynı konudaki haberlerin farklı sunulmasını yapılandığı söylenebilir. Örneğin Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinin internet haber sitelerinde Atatürk Havalimanı'nda gerçekleştirilen terör eylemi öncesinde ABD'nin Türkiye'yi uyardığı yönündeki haberlerin kullanıldığı görülürken, aynı konuda Sabah ve Yeni Şafak'ın internet haber sitelerinde ise ABD Başkanı Obama'nın terör eylemiyle ilgili bir istihbaratın bulunmadığı yönündeki açıklamasıyla bu iddiaları yalanladığı görülür.

Dikkat çekici bir diğer unsur ise, Yeni Şafak gazetesi internet haber sitesinin terör karşısında dünyanın Türkiye'ye verdiği desteği haberlerine yoğun bir şekilde taşımasıdır. Öte yandan elde edilen bulgular, Sabah gazetesi internet haber sitesinde yer alan haberlerin, Cumhuriyet gazetesinin yanı sıra Posta ve Sözcü gazetelerinde hükümetin 'güvenlik zafiyeti' olduğu yönünde eleştirel yaklaşımları içeren haberlere tepki gösterdiği yönündedir. Ayrıca Sabah gazetesi internet haber sitesinin ana muhalefet partisi CHP'nin milletvekillerinin sosyal medyada hükümete yönelik eleştirel söylemlerine duyulan tepkiyi de haber başlıklarına taşıdığı belirlenmiştir. Örneğin kullanılan bir haberde "terör seviciler iş başında" başlığı altında CHP'li milletvekillerinin provokatif tweetlerle terörü destekleyen kirli propagandaya destek verdiği iddia edilmiştir. Öte yandan 29 Haziran 2016 tarihinde Cumhuriyet'in "ölüm terminali" başlığını attığı manşet haberinde, olay yeri fotoğraflarının sansürsüz bir şekilde yayımlanmasına duyulan tepkinin de haberlerde yer aldığı göze çarpmaktadır. Bu açıdan ele alındığında ulaşılan bulgular, terör haberlerinin sunulmuş şeklinin gazetelerin sahip olduğu ideolojik kimlikle doğrudan ilişkili olduğu varsayımını doğrulamaktadır.

Atatürk Havalimanı'nda yaşanan terör olayıyla ilgili haberlerdeki duygu içerikli haberlerin incelendiği tabloya bakıldığında Hürriyet'in internet sitesindeki haberlerin yüzde 53,8'i, terör mağdurları ve yakınlarıyla ilgili haberlerin yüzde 46,1'i; Sabah'ın internet sitesindeki haberlerin yüzde 37,5'i, terör mağdurları ve yakınlarıyla ilgili haberlerin yüzde 62,5'i; Cumhuriyet'in internet sitesindeki haberlerin yüzde 46,6'sı, terör mağdurları ve yakınlarıyla ilgili haberlerin yüzde 53,3'ü; Yeni Şafak'ın internet sitesindeki haberlerin yüzde 45,4'ü, terör mağdurları ve yakınlarıyla ilgili haberlerin ise yüzde 54,5'i duygu içerikli haberler olduğu görülmektedir. Atatürk Havalimanı'nda gerçekleşen terör eylemiyle ilgili haberlere bakıldığında bilgi ve duygu olarak her iki yoğunluğu da içinde barındıran haberlerin verildiği görülmektedir. Bu kategoride yer alan haberler, en fazla oranda Sabah'ın, ardından Hürriyet, Yeni Şafak ve Cumhuriyet'in internet haber sitelerinde kullanıldığı anlaşılmaktadır. İnceleme sonrasında elde edilen bulgular, terör haberlerinde bilgi ve duygu yoğunluğunun yakın oranlarda yer aldığını ortaya koyarken, duygu yoğunluğunun en fazla oranda yer aldığı haber türünün, olayın mağdurlarıyla yapılan görüşmeleri, olayda yaşamını yitirenlerin cenaze törenlerinde yaşananları

ve hayat hikâyelerini içeren haberleri kapsadığı söylenebilir.

Araştırmanın varsayımları doğrultusunda internet haber sitelerinde yayımlanan haberlerde yer alan duygular belirlenmeye çalışılmıştır. Buna göre 'korku' ve 'kaygı' içeren haberler Hürriyet'in internet haber sitesinde yüzde 32,8, 'acı' ve 'öfke' içeren haberler yüzde 5,9; Sabah'ın internet haber sitesinde 'korku' ve 'kaygı' içeren haberler yüzde 8,3, 'acı' ve 'öfke' içeren haberler yüzde 18,3; Cumhuriyet'in internet haber sitesinde 'korku' ve 'kaygı' 22,2, 'acı' ve 'öfke' 11,1; Yeni Şafak'ın internet sitesinde 'korku' ve 'kaygı' yüzde 5,1, 'acı' ve 'öfke' 13,7 oranında yer almaktadır. İncelemede elde edilen veriler sonrasında ulaşılan bulgular, terör haberlerindeki duygu yoğunluğunun içeriğinin çoğunlukla 'korku', 'kaygı', 'acı' ve 'öfke' temelinde şekillendiğini ortaya koymuştur. Araştırmanın bulgularına göre terör haberlerindeki duygu yoğunluğuyla ilgili içerikler, gazetelerin ideolojik kimliklerini göz önünde bulundurarak değerlendirmeyi gerekli kılmaktadır. Çünkü ortaya çıkan bulgular yayın politikaları ekseninde değerlendirildiğinde iktidar partisinin politikalarına yakın duran Sabah ve Yeni Şafak gazeteleri internet haber sitelerinde terör haberlerinde diğer iki gazeteye oranla daha az 'korku' ve 'kaygı'yı tetikleyici haberlere yer verdiği anlaşılmaktadır. Buna göre Sabah ve Yeni Şafak'ın internet haber sitelerinde 'acı' ve 'öfke' üzerine temellendirilen iletilere haberlerinde daha sık yer verilirken, Hürriyet ve Cumhuriyet gazeteleri internet haber sitelerinde ise 'korku' ve 'kaygı' içerikli haberlere daha fazla yer ayrıldığı belirlenmiştir.

Sonuç

Olağanüstü durum olarak tanımlayabileceğimiz kriz dönemlerinde, medyanın üstlendiği rolle birlikte toplumsal sorumluluk ilkesini ne ölçüde yerine getirdiği konusu çoğu zaman tartışmalı bir durum olarak kendini gösterir. Çünkü bu tür olağanüstü durumların yaşandığı zamanlarda medya, enformasyon akışı sırasında haberin gerçeğe dayanan objektiflik ilkesinin dışına çıkarak, okuyucu ve izleyicide ilgi uyandıran tehlike ve tehdit içerikli abartılı imgeleri ön plana çıkarabilmektedir. Bu tür haberciliğe, modern zamanların en büyük korkularından biri olan terör olaylarıyla ilgili haberler örnek olarak gösterilebilir. Çünkü terörün yarattığı bu kriz dönemlerinde toplumun nabzını tutmanın yanı sıra, toplum psikolojisi ve reflekslerini de yönlendirme gücüne sahip olan medyanın nasıl bir davranış sergilediği önem taşır.

Bütün bunlar göz önüne alındığında, medyanın terörle ilgili kamuoyuna bilgi aktarırken, haberin verilmiş amacıyla terörist eylemlerin toplumda korku ve panik yaratma amacı arasında ince bir çizgi olduğu söylenebilir. Bu nedenle araştırmada toplum psikolojisi ve reflekslerini belirlemede önemli bir role sahip olan medyanın oluşturduğu terör haberlerinin içeriği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Terör haber-

lerinin bilgi yoğunluklu olmaktan çok duygu yoğunluklu olduğu, medyanın sahip olduğu ideolojik kimliğin haberlerin sunuş şekline yansıdığı ve terör haberlerinin ‘korku’, ‘kaygı’, ‘acı’ ve ‘öfke’ duyguları temelinde şekillendirildiği yönündeki varsayımların doğruluğu desteklenmeye çalışılmıştır. 27 Haziran 2016 tarihinde Atatürk Havalimanı’nda yaşanan terör olayının örneklem olarak seçildiği araştırmada, 28 Haziran - 12 Temmuz arasında Hürriyet, Sabah, Cumhuriyet ve Yeni Şafak gazetelerinin internet haber sitelerinde yayımlanan olayla ilgili haberler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir.

İçerik analizi sonrasında elde edilen bulgular, terör haberlerinin bilgi yoğunluklu olmaktan daha çok duygu yoğunluklu olduğu yönündeki varsayımı tam olarak desteklememiş olsa bile, duygu yoğunluklu haberlerin bilgi yoğunluklu haberlere oldukça yakın oranda yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu noktada, internet gazetelerinin ideolojik yapılarının haberlere yansıdığı ve aynı konudaki haberleri farklı şekilde yapılandığı söylenebilir. Örneğin, Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinde, Atatürk Hava Limanı’nda gerçekleştirilen terör eylemi öncesinde ABD’nin Türkiye’yi uyardığı yönünde bir haber yer alırken, Sabah ve Yeni Şafak gazetelerinde ABD Başkanı Obama’nın terör eylemiyle ilgili bir istihbaratın bulunmadığı açıklamasıyla diğer gazetelerin iddialarının yalanlandığı görülür. Aynı şekilde Yeni Şafak gazetesi internet haber sitesinde, terör karşısında dünyanın Türkiye’ye verdiği desteği haber başlıklarına yoğun bir şekilde taşıırken, Sabah’ın Posta, Sözcü ve Cumhuriyet gazetelerinde terör olayıyla ilgili olarak hükümetin ‘güvenlik zafiyeti’ içinde olduğu yönündeki haberlerine tepki gösterdiği görülmektedir. Ayrıca Sabah gazetesi internet haber sitesinin ana muhalefet partisi CHP’nin milletvekillerinin sosyal medyada hükümete yönelik eleştirel söylemlerine duyulan tepkiyi haber başlıklarına taşıdığı belirlenmiştir. Bu açıdan ele alındığında ulaşılan bulgular, terör haberlerinin sunuluş şeklinin gazetelerin sahip olduğu ideolojik kimlikle doğrudan ilişkili olduğu varsayımını doğrulamaktadır.

Ulaşılan bulgular, terör haberlerinin ‘korku’, ‘kaygı’, ‘acı’ ve ‘öfke’ duyguları temelinde şekillendiği yönündeki araştırmanın varsayımının doğruluğunu ortaya koymuştur. Araştırmada elde edilen bulgular göre, Hürriyet ve Cumhuriyet gazetelerinin internet haber sitelerinde daha çok ‘korku’ ve ‘kaygı’ duygularını içeren habere rastlanırken, Sabah ve Yeni Şafak gazetelerinin internet haber sitelerinde ise daha çok ‘acı’ ve ‘öfke’ içerikli haberlere bıraktığı bunun da gazetelerin ideolojik kimlikleriyle yakından alakalı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öyle ki, Sabah ve Yeni Şafak gazetelerinde yer alan bazı haberlerde, terör olayını sunuş şekli ve yaklaşımları nedeniyle Cumhuriyet gazetesi, ‘terör propagandası’ yapmak ve ulusal çıkarları zedelemekle suçlanmaktadır.

Terör haberlerinin sunuş şekli, medyanın sahip olduğu politik kimlik, medya-sermaye ve iktidar ilişkilerinin yanı sıra, habercilerin birbirleriyle ve zamanla olan yarışı

gibi etkenlere bağlı olarak gelişir. Bu risk kapsamında ele alındığında medyanın toplumun düşünce yapısı ve davranış şeklini belirlediği gerçeğinden hareketle, terör olayı sonrasında verilen haberlerin yapısındaki duygusal kışkırtıcılık toplumsal travmanın yaratacağı etkileri daha da derinleştirecektir. Bu yüzden medyanın, korku ve paniği besleyici bir dil kullanmaktan özenle kaçınması gerekir. Bu tür kriz dönemlerinde haberlerin terörün amacını pekiştirici nitelikte olmaması için haber yazılırken defalarca gözden geçirilmesi ve üzerinde düşünülmesi gerekir. Böylece haberin amacıyla terörün amacı arasındaki ince çizgi belirgin hâle gelebilir.

Kaynakça

- Adorno, T. (2011). Otoritaryan Kişilik Üzerine. (Çev. Doğan Şahiner). İstanbul: Say Yayınları.
- Alver, F. (2003). Basında Yabancı Tasarımı ve Yabancı Düşmanlığı. İstanbul: Der Yayınları.
- Avşar, Z. (2009). "Terörle Küresel Mücadele Stratejisi İçinde Medyanın Yeri Ne Olmalı?", Terör ve Haber Söylemi. (ed. Mustafa Şeker, Tülin Şeker). İstanbul: Literatürk.
- Chomsky, N. (1993). Medya Denetimi. (Çev. Şen Süer). İstanbul: Tüm Zamanlar Yayıncılık.
- (1999). Medya Gerçeği. (Çev. Abdullah Yılmaz). (2. Basım). İstanbul: Tüm Zamanlar Yayıncılık.
- (2014). Dil ve Zihin. (Çev. Ahmet Kocaman). (2. Basım). İstanbul: Bilgesu Yayınları.
- Çaplı, B., Tuncel, H. (2010). Televizyon Haberciliğinde Etik. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Çelikpala, M. - Öztürk, D., (2012). "The Only Thing We Have to Fear: Post 9/11 Institutionalization of In-security", Uluslararası İlişkiler Dergisi. 32 (8), ss. 49-65.
- Erdoğan, İ. - Alemdar, K. (2010). Öteki Kuram. Ankara: Pozitif Matbaacılık.
- Enriquez, E. (2004). Sürüden Devlete. (Çev. Nilgün Tural). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Friedman, B. (2001). "Managing Fear: The politics of Homeland Security", Political Science Quartely. Volume 126 (1), ss.77-106.
- Giddens, A. (2010). Modernliğin Sonuçları. (Çev. Ersin Kuşdil). (4. Basım). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- İnal, A. (2009). "Haber Medyası, Siyaset ve Terör", Terör ve Haber Söylemi. (ed. Mustafa Şeker, Tülin Şeker). İstanbul: Literatürk.
- İnceoğlu, Y. (2000). Uluslararası Medya. İstanbul: Beta Yayınları.
- Kışlalı, Ahmet T. (2008). Siyaset Bilimi. (13. Basım). Ankara: İmge Kitabevi.
- Marcuse, H. (1997). Tek Boyutlu İnsan. (Çev. Aziz Yardımlı). İstanbul: İdea Yayınları.
- Postman, N. - Powers, S. (1996). Televizyon Haberlerini İzlemek. (Çev. Aslı Tunç). İstanbul: Kavram İletişim Sanatları.
- Rıfat, M. (2008). XX. Yüzyılda Dilbilim ve Göstergebilim Kuramları. (3. Basım). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Tokgöz, O. (2000). Temel Gazetecilik. (4. Baskı). Ankara: İmge Kitabevi.
- Yüksel, E. (2010). Medya ve Habercilik. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Witte, K. (1992). "Putting the Fear Back Into Fear Appeals: The Extended Parallel Process Model", Communication Monographs. 59 (4), ss. 329-349.